

Inleiding congres 'Leren signaleren' op 8 oktober 2008

drs Gert Jan Slump (strategisch adviseur / manager Adviesbureau Van Montfoort)

'Je moet naar de dingen kijken
met het oog van je hart,
niet met het oog in je hoofd'

(Lame Deer, Indiaanse Medicijnman)

Geachte aanwezigen,

Met dit citaat heet ik u namens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Directie Emancipatie, de Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Justitie en Jeugd, en Gezin en de kenniscentra Movisie en het Nederlands Jeugdinstituut van harte welkom op deze invitatieconferentie. Een conferentie waarin u, het woord zegt het al, *van harte* uitgenodigd bent uw bijdrage te leveren om het leren signaleren van geweld en het handelen op basis daarvan te bevorderen. Centraal vandaag staat de vraag hoe de aandacht voor huiselijk en seksueel geweld, kindermishandeling, aan cultuur gerelateerde vormen van geweld en homovijandig geweld in dat opzicht kan worden vormgegeven. We hebben het vandaag dus niet over de 'wat' vragen maar over de 'hoe' vragen.

Vraag vooraf:

Ik wil graag zowel voor uw als mijn inzicht peilen vanuit welke achtergrond u hier zit.

- Werkgever of branchevertegenwoordiger
- Vertegenwoordiger van een beroepsvereniging of beroepsgroep
- Vertegenwoordiger van een opleidingsinstelling (MBO/HBO/WO)
- Vertegenwoordiger van een kenniscentrum
- Overheidsvertegenwoordiger

Tijdens deze conferentie nodigen wij u van harte uit om vanuit uw eigen achtergrond mee te discussiëren, te debatteren en vooral tot resultaten te komen om ertoe bij te dragen dat geweld in onze samenleving een halt kan worden toegeroepen.

De conferentie staat uiteraard niet los van andere ontwikkelingen zoals het ontwikkelen van

meldcodes kindermishandeling. Zo is door de KNMG op 4 september aan Minister Rouvoet een meldcode kindermishandeling voor de medische beroepsgroep aangeboden waarin het 'zwijgen tenzij ...' wordt doorbroken en plaatsmaakt voor een 'spreken tenzij ...'. In de meldcode is het zwaartepunt verlegd van beroepsgeheim naar veiligheid voor het kind.

Andere beroepsgroepen worden van kabinetszijde (bij monde van Minister Rouvoet) opgeroepen niet te wachten op wettelijke verplichting daartoe maar nu al het initiatief te nemen voor een dergelijke meldcode.

Alle vormen van geweld zijn onacceptabel. Laten we dat voorop stellen en zo zitten we hier ook als vertegenwoordigers uit allerlei geledingen van onze samenleving. Om die stelling kracht bij te zetten is vroegtijdige signalering van geweldssituaties door professionals van groot belang. Daarvoor is nodig dat in alle relevante beroepsopleidingen aan aankomend professionals geleerd wordt hoe signalen van geweld te leren onderkennen, bespreekbaar te maken en ernaar te handelen. In de verschillende beroepsopleidingen is de aandacht daarvoor momenteel onvoldoende. Het kan beter, en daarvoor is deze conferentie bedoeld.

Het aanbod op dit thema is niet structureel en wordt niet systematisch en in samenhang aangeboden. Kennis en vaardigheden rond het signaleren van geweld blijken onvoldoende opgenomen te zijn in beroepsprofielen en eindtermen van beroepsopleidingen met als gevolg handelingsverlegenheid bij professionals ten aanzien van het signaleren van geweld. Hoe de positie van sleutelfiguren kan worden versterkt door ontwikkelingen binnen de beroepsopleidingen op het gebied van geweld zal straks worden toegelicht door Sietske Dijkstra.

Ter voorbereiding op deze conferentie heeft de Directie Emancipatie van het Ministerie van OCW al de nodige stappen gezet om te komen tot een versterkt beleid inzake geweldsproblematiek binnen opleidingen. Deze stappen hebben geresulteerd in een conceptadvies dat u allen in uw congresmap aantreft of wellicht al eerder onder ogen gehad. Het conceptadvies is een van de vertrekpunten voor vandaag. Carlien Scheele zal namens de Directie Emancipatie zometeen ingaan op genomen en te nemen stappen.

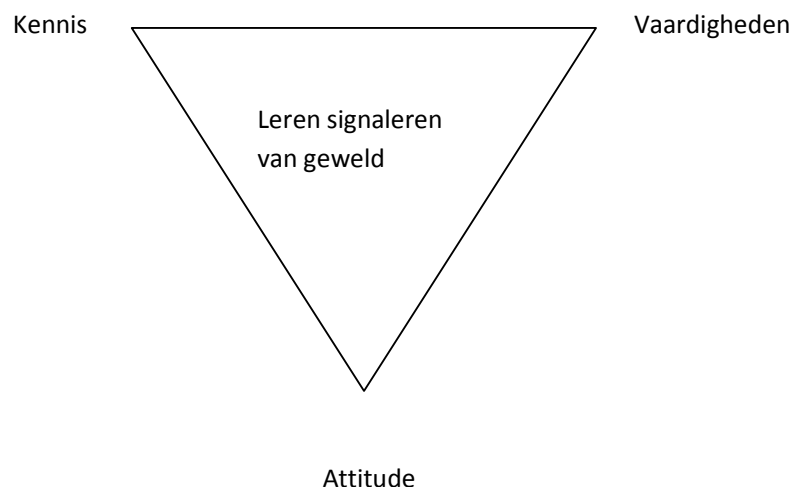
In het conceptadvies worden verschillende competenties onderscheiden. Alle competenties worden nauwgezet uitgewerkt in een kenniscomponent en een vaardigheidscomponent. De competenties zijn verdeeld in: Signaleren, Handelen, Samenwerken en Evalueren. Deze competenties sluiten nauw aan bij onderwerpen uit de verschillende meldcodes.

Enkele jaren geleden was ik als projectleider betrokken bij het ontwikkelen van een Nascholingsprogramma Huiselijk Geweld voor het Basis- en Voortgezet Onderwijs in opdracht van het Ministerie van OC&W. In dat nascholingsprogramma ging het ook over het versterken van het signalerend vermogen binnen het onderwijs. De nadruk lag op het bespreekbaar maken van huiselijk geweld. Naast kennis en vaardigheden hebben we toen de attitude van de onderwijskracht sterk benadrukt: zonder kunnen en willen geen handelen! Die attitude is wellicht wat moeilijker te vatten in competenties maar dient mijns inziens wel een rol te spelen in de voorliggende opgave voor opleidingen en deskundigheidsbevordering.

Ik zou die lijn vandaag willen doortrekken bij de aftrap van deze conferentie. Dat we in onze samenleving geconfronteerd worden met geweld is een feit. Maar geweld gaat nooit of mag nooit wennen. Op het attitudeniveau van de uitvoerend professional spelen dan vragen als:

- Hoe sta ik als professional eigenlijk zelf ten opzichte van geweld?
- Wat versta ik onder geweld (dat wordt ons vandaag gemakkelijker gemaakt doordat er een aantal definities op papier staan, maar dan nog: hoe ver mag en kan het gaan?)
- Wat zijn mijn eigen ervaringen met geweld en hoe spelen die mee of werken die door in mijn handelen?
- Wat zijn mijn eigen normen en waarden rond geweld? Inzicht daarin bepaalt immers mede de voorwaarden voor mijn handelen.

Ik doe daarmee dus een appèl op aandacht voor de attitude van de werker als derde aspect naast kennis en vaardigheden.

Als we die aspecten in een omgekeerde driehoek zouden vatten vormt wat mij betreft attitude de onderkant van die driehoek. Door er zo naar te kijken is het tegelijkertijd een oproep scherp te letten op de verbinding met kennis en vaardigheden. Juist door een investering op deze aspecten in de driehoek kan deze in balans komen en blijven. Kennis en vaardigheden in balans zijn dan de sterke schouders (bepalen de draagkracht van de professional zo u wilt) die professioneel handelen met betrekking tot signaleren en (be)handelen in geweldssituaties mogelijk maken.

Leren signaleren van geweldssituaties wordt daarmee een kwestie van hoofd, hart en handen. Die attitude bevorderen bij professionals en meenemen tijdens dit congres wens ik u en mezelf op deze congresdag toe.

Tenslotte wil ik u een stelling voorhouden waarover ik graag uw mening wil peilen. Aan het eind van de dag doen we dat nogmaals. De stelling luidt:

“Het leren signaleren van geweld heeft structurele aandacht binnen mijn beroepsgroep of opleiding”

Eens / niet eens

Ik stel voor na deze peiling over te gaan naar het ochtendprogramma. De ochtend is bedoeld om inspiratie op te doen: hoe kan het. In de middag nemen we de in de ochtend opgedane inspiratie mee. De onderdelen van de middag zijn bedoeld om de vraag te beantwoorden: hoe gaan we het doen?